

אבנים שרקו באוויר, חלונות החנפצו, זעקות נשים פלחו את החלל-כשיצאו התימנים מבית-אליעזר למאבק על בית-ספרם

קצר הופיעו שתי מכונות משטרה. בתוכן חמישה שוטרים. ההמון הנסער החל להתפרץ. אבנים נפצו את שמשות החורים. הלימודים נפסקו.

בערב התקיים בחצר בית-הספר טקס שניראה כמסיבת ניצחון לאחר הכיבוש. הילדות התמלאו אנשים, ומאיושהו במקום הופיעו ונמזגו בקבוקי עראק. עד לאחר חצות בקעו מחלונות הבית קולות הזמרה. באותו זמן התקיימה ישיבה בקפה פינתי שבחדרה. הצדדים במשאומתן: ועד הוריי פארעם מצד אחד וראש העיר ופיקוד תחנת המשטרה במקום — מצד שני. ההסכם שנחתם במקום קבע, כי בשני בתי-הספר יתחילו למחרת הלימודים הסדירים. תמורת זאת מונתה ועדה שהורכבה ממפקח חילוני ודתי, שקיבלו על עצמם לעשות הכל כדי למלא את דרישות התימנים.

רון אפשר יהיה לסדר משהו בטוב. כמשך שבוע שררה שתיקה מלאה. הוריי תלמידי מצפה לא תארו לעצמם מה מחכה להם ביום הראשון ללימודים. רק בשבת, ביום האחרון של החופש, התגלה להם הסוד: בבית-הכנסת התימני גויסו אנשים למבצע של יום המחרת.

קרב מצע

החידת המבצע נקבע לראשון ב-17 בספטמבר, בשעה חמש בבוקר. בשעה 05.07 הגיע שמעון ליכט, מנהל בית-הספר מצפה לשרת המוסד ומצא את כל מנועלי הוללות שבורים, איש לא נראה בסביבה. שמעון מיהר לסלפן למשטרה.

אחרי חצי שעה עצר ליד ביתו גיפ משרתי וכתוכו שני שוטרים. שלושתם מיהרו לבית-הספר. כאשר התקרבו למקום, המתה חצר בתי-הספר מאדם. השוטרים סוכבו את רכבם, הודיעו כי הם חוזרים להודרה לקבלת הוראות. באותו יום כבר לא חזרו למקום. בינתיים החלו להגיע ההורים שהביאו את ילדיהם בני-השש לבית-הספר מצפה. המון של כשש מאות איש, המורכב מהורים ותלמידי בית-הספר פארעם, עצר אותם כשהוא מרקד, שר ומתפלל בצחצח. מורי בית-הספר פארעם נסגרו עם המנהל בלישי-כח, לא העזו להוציא אפם החוצה.

אף אחד מתלמידי שני בתי-הספר לא החל את לימודיו באותו היום. אחר הצהריים נקרא ועד הוריי תלמידי פארעם לתחנת המשטרה בחדרה, לשיחה עם מפקד התחנה עצמו, יצחק אבנרי. לבסוף הגיעו הצדדים לפשרה: בתי-הספר יסגרו למשך כמה ימים, ובוזמן זה תתבררנה טענות הצדדים. אבל אחרי כמה שעות שבר מישהו את ההסכם והוריי תלמידי מצפה קיבלו הוראה: מחר בבוקר יש לשלוח את הילדים לבית-

לונני. במילים אחרות: בית-הספר מצפה יתפתח תוך זמן קצר, יגיע וישיג את פארעם. אבל כחשבון נפלה טעות בלתי צפויה. העליה מאירופה לישראל לא הגיעה לממדים המקוים, ואלו שהגיעו לא באו לגור בבית אליעזר. במשך השנים הפכה השכונה — השייכת באופן מוניציפאלי לחדרה — לישוב גדול ומאוכלס, העומד בפני עצמו.

בחלקה המערבי, הקרוב יותר לחדרה, גרים החתיקים בחילות מוצלות. אלה הם תושבי החתיקים של המקום, יוצאי ארצות ארופה. בקצה המזרחי של השכונה, הנראה ככפר מיונה, חצוי בכבישי כורכר וחול, גרים העולים החדשים. כשמונים אחוז תימנים ו-10 השאר יוצאי צפון אפריקה, המבטלים את האחוז הנוצרי של יוצאי אירופה.

כך נחלקה שכונת בית-אליעזר לשניים. בחלק אחד מעויפים כמעט כל ההורים לשי לוח את ילדיהם לבית-הספר החילוני שבאזור רם, בית-הספר קפלן, ואלו בחלק השני מעדיף הרוב המכריע ואלו ההורים, לי-העניק לבנם חינוך דתי. דרישה זו צריך היה למלא בית-הספר הדתי פארעם.

אבל בפארעם הלך המצב והחריף. היה זה במיוחד בגלל העובדה כי בית-הספר מצפה השוכן באותה חצר, איפשר השחאה מדויקת ברמת-התנאים. במצפה למדו 60 ילד בבניין בן ארבעה חדרים, ואילו בבניו הרומה של פארעם למדו יותר מארבע מאות ילד. בארבעת חדריו של בית-הספר מצפה למדו ארבע כיתות — בארבעה וחצי (חצי חדר הוא מקלט שהוכשר ככיתה לימור יום) חדרי פארעם למדו אחת-עשרה כיתות. חלקם למדו במשמרת שניה.

מחרף את הקונטרסט מצבו של בית-הספר קפלן, בחלק המהודר של בית-אליעזר. שם לומד אותו מספר תלמידים בחמישה עשר חדרים. נוסף לכך חדר מלאכה, חדר מעבדה, מרש משחקים וגינת ירק. בשנה האחרונה החלו אף לבנות ארבעה חדרים כיתות נוספים.

גיוס כיתות-הכנסת

נים רבות נמשכו פניות הוריי תלמידי בית-הספר פארעם, שדרשו פיתוח והחלה ללמד את הילדים שיר חדש.

המפקד

הוא יעקוב שרעבי, יושב ראש ועד ההורים של תלמידי בית-הספר הדתי פארעם שבבית-אליעזר ליד חדרה. אף גוף פוליטי אינו עומד מאחורי מאבקו, הוא טוען. "אנחנו נלחמים על זכות חינוך דתי לילדינו."

היום הראשון ללימודים נחרת בי

הזכרונה של ליאורה אוולאי לשנים ארוכות. כרוגמת אלפי ילדים אחרים הליבישה אותה אמה בבגדים חגיגיים, הובילה אותה לגן-הילדים, משם תצא כל הקבוצה, יחד עם הגנת והמורה החדשה, לבית-הספר. בבית-הספר לא חיכה לילדים השלט של מעוטר "שלום כיתה א'". הפגישה עם היום הראשון בבית-הספר הייתה מקורית יותר. בחצר בית-הספר החילוני כבר חיכתה לי-תלמידי כיתה א' קבוצה גדולה של תלמידי בית-הספר הדתי — השוכן באותה חצר — בלחית הוריהם. המתקבלים היכו בטמבורים, בפחי אשפה ריקים, צעקו, נופפו באגרופים. בנייהשש הנפתחים, שהצטופפו מסביב לי-מורתם ההתחרויה, הגיעו בכל זאת לכיתתם. למרת שהמנועולים היו שבורים, הצליחו, איכשהו, לנעול את הדלתות. סגרו אף את החלונות כדי להקטין את הרעש שהלך וגבר. המורה טובה בן-זאב החלה בשעור. מבחוץ הבטו בדתות ובקירות מקלות ו-אבנים. אחת האבנים ניפצה את שמשת ה-חלון ונפלה בחדר. טובה הוציאה את החליל והחלה ללמד את הילדים שיר חדש.

המליצה

כיבוש

המוסד. הם כתבו מכתבים, התרפקו על דלתות העיריה, הציפו באיגרות את משרד החינוך. הכל לשוא. לפני שנתיים אפילו שבתו ליד בניין עיריית חדרה.

ראש העיר העדיף להמלט מהדלת האחורית, אבל לאחר שבועיים של השבתה ה-לימודים, כאשר ההורים השוכתים צרפו את בניהם לישיבה לפני בית העיריה, נאלץ ראש העיר לצאת אל השוכתים ולעודדם. התימנים של בית-אליעזר הבינו את דבי ריו כפשוטם, שלחו למחרת את ילדיהם לבית-הספר.

בדיוק שנה לאחר אותה שביתה עשתה העירייה מעשה רב: היא העמידה בחצר בית-הספר את הצריף שיועד לחדר מורים ומלא כה, והפך תוך זמן קצר לכיתות.

המרד החל להתעורר מחדש לפני שנת הלימודים החדשה. לאחר פניות רבות הבי-טיח יצחק וידנקר, ראש עיריית חדרה, כי במשך חצי שנה תיבונה לבית-הספר שתי כיתות חדשות.

כך החל יום הלימודים הראשון של ליאורה אוולאי וכעשרים ילדים אחרים בכיתה א' שבבית-הספר הממלכתי מצפה בבית אליעזר. אבל הכססוך שהביא להתפרצות האחרונה, ששבשה את התחלת ה-לימודים גם בבית-הספר החילוני מצפה וגם בבית-הספר הדתי פארעם, הוא ישן הרבה יותר. הוא קם ביום בו קמו שני בתי-הספר, בשכונה שליד חדרה.

מצפה פארעם שוכנים על אותו מגרש, יש להם חצר משותפת ואפילו חדר-אוכל משותף, שנבנה מחדש, וטרם נפתח עדיין. אבל חדר האוכל איננו נושא המתחות. בי-משך שנים רבות שיתוף ילדי שני בתי-הספר בצוחתא בהפסקות והוריהם ניהלו יחסי שכונת הדוקים. אבל במשך כל אותן השנים נבטה בקרב ה-רי תלמידי בית-הספר הדתי הרגשת קיפוח עמוקה.

שני בתי-הספר נבנו יחד לפני חמש שנים. לכאורה היה אז השיקול צודק: בית-הספר מצפה קיבל בניין אחד, שהכיל ארבעה חדרים ופארעם קיבל את הבניין השני, הרומה בדיוק לראשון.

אך למעשה לא היה הצדק ללא דופי. בי-בניין המיועד לפארעם שוכנו שמונת כיתות בית-הספר העממי, ואילו בבניין בית-הספר מצפה שוכנו ארבע כיתות ראשונות בלבד. ילדים מכיתה ה' ומעלה נאלצו לעשות דרי-כס לבית-הספר קפלן שבקצה השכונה השני, למען הצדק יש גם לומר כי בחלוקה זו היה חשבון הגיוני כלשהו. כי הקצה המזרחי של שכונת בית-אליעזר — בו ניבנו שני בנייני בית-הספר — היה אז בשלבים ראשונים של בנייה, כהכנה לקליטת עליה גדולה מאחת מארצות אירופה. לפי התחזית היה ברור כי מרבית עולים אלה יעדיפו לשלוח את בניהם לבית-הספר החי-

הכובשים

הם תלמידי כיתות בית-הספר הדתי-עממי פארעם. ביומיים הראשונים של שנת הלימודים החדשה התקהלו הם בלונות הוריהם בחצר המשותפת של בית-הספר הדתי והחילוני, מנעו את כניסת תלמידי בית-הספר החילוני לכיתות.

הספר. אף אחד מהוריי תלמידי פארעם לא קיבל כל הודעה. למחרת, בשעה שבע וחצי, הופיעו בחצר בית-הספר תלמידי הראשונים של בית-הספר מצפה. המנהל היה כבר במקום. בעזרת מוריהם החלו התלמידים החתיקים בסידור הכסאות והשולחנות, התכוננו לתחילת יום הלימודים לאחר סערת האתמול.

אבל עוד בטרם נכנסו התלמידים הראשונים לכיתה, פשטה הידיעה בשכונה. מכל עבר החלו לזרום למקום תלמידי בית-הספר השכן פארעם, נשים עם תינוקותיהם ונשים בהריון. כשהגיעה למקום הגנת עם כיתה א' החדשה, כבר ניתקלה בקהל שסער בתצר. הקהל הלך וגדל מרגע לרגע. כעבור זמן

רוצה שיהיה רוב לחילונים. שיהיו שני בתי-ספר חילוניים, לעומת בית-ספר דתי אחד. ההסתדרות מקפחת את הדת, קוראים חסידי בית-הספר הדתי.

"אנחנו לא נוזו מבית-הספר הזה, כי אז ישתלטו הדתיים על כל השכונה. אנחנו לא נרשה שיהיה פה מאהשערים", אומרים אנשי מצפה.

השכנים, אשר במשך שנים רבות חיו בשלום ושלוה מלאה, לוטשים עתה שיניהם באיבה גלויה. הילדים בשני בתי-הספר לומדים כעל כולו הר געש: מתחתם מתחילה לפעפעע מלחמת דתית-עדתית. רק במוסד אחד תורה לשכון השלוה האופפת — בבית עיריית חדרה.